

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหาทางวิจัย

1.1.1. ที่มาและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคดีอาญา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดังต่อไปนี้

(1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็วและทั่วถึง

(7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอการตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควรการได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยชั่วคราว”

มาตรา 255 บัญญัติว่า “พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการและกฎหมายอื่น” ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 14 บัญญัติว่า “พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(2) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่า เป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ดังกล่าวข้างต้น องค์กรอัยการ โดยพนักงานอัยการเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม มีอำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและอำนวยความยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และ วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2547 และตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือ

พนักงานอัยการ เพื่อบังคับใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญา โดยการตรวจพิจารณากลับกรองสำนวน การสอบสวนที่ส่งมาจากพนักงานสอบสวนว่าพยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องศาล เพื่อลงโทษผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ หากมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะมีคำสั่งฟ้อง และยื่นฟ้องต่อศาล จากนั้นก็จะดำเนินคดีนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดจำเลยต่อไป แต่หากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ก็ให้ความยุติธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยมีคำสั่งไม่ฟ้องปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหาไปอันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ “นายแผ่นดิน”¹ ฉะนั้นพนักงานอัยการจึงมีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการอำนวยความยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากเป็นกระบวนการเชื่อมระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนกับศาล เปรียบเสมือนผู้คุมจุดยุทธศาสตร์ (Hold a strategic position) ในทางคดีอันมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง²

1.1.2 โครงสร้างของสำนักงานที่พนักงานอัยการรับผิดชอบ

เนื่องจากตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 11 บัญญัติว่า “ให้มีพนักงานอัยการไว้เป็นนายแผ่นดินประจำศาลต่างๆ นอกจากศาลทหาร ตามกรอบอัตรากำลังที่ ก.อ. กำหนดตามความจำเป็นและเหมาะสม” ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจขององค์กรอัยการตามรัฐธรรมนูญเพื่ออำนวยความยุติธรรมในทางอาญา การรักษาผลประโยชน์ของรัฐและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรมและมีประสิทธิภาพ ในการใช้อำนาจหรือกระทำหน้าที่ของพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบนั้น ต้องไปตามโครงสร้างการแบ่งหน่วยงานราชการภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินคดีตามลักษณะของความผิดและเขตพื้นที่ที่กำหนดและตามคำสั่งของอัยการสูงสุดที่ออกคำสั่งเฉพาะเรื่องหรือระเบียบไว้ให้พนักงานอัยการปฏิบัติได้ รวมทั้งอำนาจการสั่งคดีและอำนาจดำเนินคดีของพนักงานอัยการในแต่ละชั้น และนอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะที่กำหนดอำนาจ และหน้าที่ของพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบไว้ด้วยดังนี้

1. ตามประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่องการแบ่งหน่วยงานและการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2554 ได้แบ่งส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา คือ

¹ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ

² นายประพันธ์ นัยโกวิท. “การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร) พ.ศ. 2538 – 2539 หน้า ก

สำนักงานคดีอาญา มีอำนาจหน้าที่

(ก) รับผิดชอบการดำเนินคดีอาญาทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งอยู่ในอำนาจพิพากษาของศาลอาญา เว้นแต่คดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากร และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

(ข) รับผิดชอบการดำเนินคดีอาญาทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัด มินบุรี

(ค) รับผิดชอบงานทั้งปวงในการดำเนินงานคุ้มครองเด็กในคดีอาญาของ ศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา กรุงเทพมหานคร งานชั้นสูตรพลิกศพของศูนย์อำนวยการ คดีชั้นสูตรพลิกศพ กรุงเทพมหานคร และงานสืบพยานไว้ก่อนเพื่อคุ้มครองเด็กตามที่กฎหมาย กำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด และตามนัยแห่ง ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยกรณีนั้น

(ง) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 1 – 10 เป็นส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบงานสำนักงานคดีอาญา ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดอีกชั้นหนึ่ง รวมทั้งต้อง ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย และยังมีสำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัดมินบุรีเป็นส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินคดีอาญาทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัดมินบุรี และต้อง ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับ มอบหมาย

สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ มีอำนาจหน้าที่

(ก) รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจ หน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญา กรุงเทพใต้ เว้นแต่คดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากร และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ 1 – 6 เป็นส่วนราชการที่มีอำนาจ หน้าที่รับผิดชอบงานสำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้ ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดอีกชั้นหนึ่ง

รวมทั้งต้องปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานคดีอาญาธนบุรี มีอำนาจหน้าที่

(ก) รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาธนบุรี เว้นแต่คดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากร และคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมายให้ส่วนราชการนำสำนักงานคดีอาญา

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาธนบุรี 1 – 5 เป็นส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบสำนักงานคดีอาญาธนบุรี ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดอีกชั้นหนึ่ง รวมทั้งต้องปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

2. อัยการสูงสุดซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 (กฎหมายเดิมก่อนแก้ไขโดยพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553) ได้วางระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 50 ข้อ 51 และข้อ 52 ไว้ โดยจัดสรรอำนาจหน้าที่ ดังนี้

การออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการผู้มีอำนาจดำเนินคดีนั้น

ส่วนการลงนามในคำฟ้อง เป็นอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าพนักงานอัยการ เว้นแต่กรณีจำเป็นและเร่งด่วน ให้พนักงานอัยการผู้มีอาวุโสถัดลงมาที่มีอำนาจลงนามในคำฟ้อง

อัยการชั้น 5 และอัยการชั้น 6 ผู้ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพนักงานอัยการ เมื่อได้รับมอบหมายให้พิจารณาสำนวนคดีใด ให้มีอำนาจดำเนินคดีนั้นได้เช่นเดียวกับหัวหน้าพนักงานอัยการ และเมื่อสั่งคดีแล้ว ให้เสนอหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อทราบ กรณีมีคำสั่งฟ้องให้เสนอความเห็นและคำสั่งพร้อมด้วยร่างคำฟ้อง สำหรับกรณีมีคำสั่งให้รับแก้ต่างคดีอาญา หากต้องยื่นคำให้การให้เสนอร่างคำให้การด้วย

การเสนอเพื่อทราบ ให้เสนอก่อนยื่นคำฟ้องหรือคำให้การ เมื่อหัวหน้าพนักงานอัยการมีความเห็นและคำสั่งประการใดให้ปฏิบัติตามนั้น

กรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ไม่อาจเสนอเพื่อทราบก่อนยื่นคำฟ้องหรือคำให้การ เช่น คดีจะขาดอายุความฟ้องร้อง หรือเหตุอื่นที่อาจทำให้เกิดความเสียหาย ให้เสนอเพื่อทราบภายหลังยื่นคำฟ้องหรือคำให้การโดยเร็ว

อัยการชั้น 4 ผู้ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพนักงานอัยการ เมื่อได้รับมอบหมายให้พิจารณาสำนวนคดีใด ให้ตรวจพิจารณาสำนวนแล้วทำความเห็นเสนอผู้ก่อกองงานเพื่อทำความเห็นเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาตั้ง เว้นแต่คดีนั้นมีอัตราโทษแต่ละฐานความผิดจำคุกอย่างสูง ไม่ถึงสิบปี และหรือมีโทษปรับไม่ถึงสองหมื่นบาท ให้มีอำนาจตั้งคดีนั้นได้เช่นเดียวกับหัวหน้าพนักงานอัยการ แต่ต้องเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อทราบทันที และให้นำความในข้อ 51 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

อัยการชั้น 2 และอัยการชั้น 3 เมื่อได้รับมอบหมายให้พิจารณาสำนวนคดีใดให้ตรวจพิจารณาสำนวนแล้วทำความเห็นเสนอผู้ก่อกองงาน เพื่อทำความเห็นเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาตั้ง

สำนวนคดีปรากฏตัวผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา ถ้าเห็นควรสั่งฟ้องให้เสนอร่างคำฟ้องด้วย

สำนวนคดีดังต่อไปนี้ หากมิใช่คดีที่เห็นควรมีคำสั่งไม่ขอริบของกลาง และคดีที่มีความสำคัญตามข้อ 53 ให้ผู้ก่อกองงานพิจารณาสั่งคดีไปได้โดยไม่ต้องเสนอความเห็นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ ได้แก่

- (1) สำนวนคดีฟ้องด้วยวาจา
- (2) สำนวนคดีปรากฏตัวผู้ต้องหาที่ไม่ได้ส่งตัวมา
  - (ก) คดีที่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ซึ่งพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนและผู้ก่อกองงานเห็นควรสั่งฟ้อง
  - (ข) คดีที่พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบ ในกรณีเห็นว่าการเปรียบเทียบชอบ

(3) สำนวนคดีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด เฉพาะกรณีสั่งให้งดการสอบสวนกรณีที่จะมอบหมายให้ให้มีผู้ก่อกองงานมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป ให้หัวหน้าพนักงานอัยการมอบหมายให้พนักงานอัยการ ซึ่งมีอาวุโสอยู่ในลำดับชั้นเดียวกัน แล้วรายงานให้อธิบดีทราบ

ในการส่งจ่ายสำนวน ให้หัวหน้าพนักงานอัยการระบุชื่อผู้ก่อกองงานในการส่งจ่ายสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการด้วย

อัยการชั้น 1 ให้หัวหน้าพนักงานอัยการส่งจ่ายสำนวนคดีที่เหมาะสมกับสถานภาพโดยระบุชื่อพนักงานอัยการผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ร่วมตรวจสำนวนด้วย ทั้งนี้ เมื่ออัยการชั้น 1 ตรวจสำนวนแล้ว ให้ทำความเห็นเสนอพนักงานอัยการผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปตามอำนาจหน้าที่

3. อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ

3.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสอง กำหนดไว้ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตาย ในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อัยการสูงสุดหรือ ผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

3.2 กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 272 กำหนดให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

3.3 พระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ออกคำสั่งที่ 1/2541 ลงวันที่ 20 มกราคม 2541 แต่งตั้งพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล

ดังนั้นการตรวจพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบ หากพบว่าคดีใดไม่อยู่ในเขตอำนาจให้ส่งสำนวนคดีนั้นคืนพนักงานสอบสวน เพื่อส่งไปยังพนักงานอัยการประจำศาลที่คดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจหน้าที่ทันที³

ค. ความสำคัญของปัญหาในประสิทธิภาพการวินิจฉัยสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการ

อำนาจเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีหรือข้อพิพาทกันในสังคม ซึ่งประกอบด้วย การตีความหมายการค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อนำไปสู่การระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยการชี้ขาดตัดสินคดีนั้น ผู้ที่ใช้อำนาจคือตุลาการหรือผู้พิพากษาและตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ แต่การใช้ตุลาการศาลนั้น นอกจากศาลจะเป็นผู้ใช้อำนาจแล้ว องค์กรที่มีการใช้อำนาจตุลาการอีกองค์กรหนึ่ง คือ องค์กรอัยการซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในระบบบริหารงานยุติธรรมในประเทศไทย รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาของรัฐคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในด้านการใช้อำนาจหน้าที่³

ในการอำนาจความยุติธรรม ฉะนั้นพนักงานอัยการซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรอัยการย่อมเป็นผู้มีเกียรติสูงเป็นที่ยอมรับของสังคมและมีบทบาทในฐานะทนายแผ่นดินดำเนินคดีว่าต่าง คดีอาญาแทนรัฐ เพื่อให้สังคมกลับสู่ภาวะสงบสุขอีกครั้งด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม (The Administrator of Justice)ตามหลักการ The Rule of Law Principle หรือนิติรัฐในการพิจารณา วินิจฉัยสั่งคดีอาญา โดย

³ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 10

1. คดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงประกอบกับมีเหตุผลสมควรที่จะฟ้องผู้ต้องหา ก็จะมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหา

2. คดีมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะฟ้องผู้ต้องหากระทำความผิดตามข้อกล่าวหา หรือมีเหตุผลสมควรเห็นว่าการฟ้องคดีไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติหรือผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พนักงานอัยการจะออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา

ทำให้คดียุติในชั้นพนักงานอัยการอันถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจตุลาการโดยฝ่ายบริหาร ซึ่งย่อมจะต้องมีความอิสระในการพิจารณาสั่งคดี และปฏิบัติหน้าที่อื่นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม เฉกเช่นเดียวกับการใช้อำนาจตุลาการของศาล เหตุนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงได้บัญญัติรับรององค์กรอัยการไว้ในมาตรา 255 ให้พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทของพนักงานอัยการ

แม้บทบาทพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญาจะใช้อำนาจในลักษณะกึ่งตุลาการ (Guise Judicial) ดังกล่าว แต่การพิจารณาวินิจฉัยสั่งคดีจำเป็นต้องเป็นกลาง ที่จะทำให้คู่ความปราศจากความระแวงแคลงใจว่าลำเอียงไปอีกฝ่ายหนึ่ง มิฉะนั้นประชาชนย่อมได้รับความเสียหายอย่างมาก และไม่ศรัทธาหรือเชื่อมั่น (Trust) ในองค์กรอัยการในฐานะทนายแผ่นดินซึ่งมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและสิทธิเสรีภาพของประชาชน แม้สำนักงานอัยการสูงสุดจะกำหนดแนวทางให้พนักงานอัยการตรวจพิจารณาวินิจฉัยสั่งคดีไว้ใน ข้อ 49 และ 56 แห่งระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ว่าในการตรวจพิจารณาสำนวนต้องพิจารณาและตั้งข้อสงสัยให้สิ้นกระแสความด้วยความละเอียดรอบคอบและรวดเร็ว แล้วจึงมีความเห็นและคำสั่งตลอดจนในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการในการพิจารณาสั่งคดีตาม มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 จะต้องกระทำโดยสุจริต และเที่ยงธรรมก็ตามก็เป็นการวางหลักเกณฑ์หรือกำหนดแนวทางการพิจารณาวินิจฉัยสั่งคดีไว้อย่างกว้างๆ แต่จากประสบการณ์ของผู้เขียนที่อยู่ในองค์กรอัยการมาเป็นเวลามากกว่า 30 ปี พบว่าพนักงานอัยการแต่ละบุคคลตามลำดับชั้นการบังคับบัญชาหรือในแต่ละสำนักงาน ต่างยังมีความเห็นคำสั่งในทางคดีที่แตกต่างกันอยู่มาก ความคิดที่แตกต่างกันดังกล่าวไม่ควรทำให้การพิจารณาวินิจฉัยสั่งคดีมีมาตรฐาน ที่แตกต่างกันขาดความเป็นเอกภาพ อันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการพิจารณาวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการและกระทบต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้เขียนจึงเห็นสมควรศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและปัจจัยต่างๆ อันเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งคดีอาญาของสำนักงานอัยการสูงสุดว่ามีหลักเกณฑ์และแนวคิดใน

การวินิจฉัยสังคดีอาญาแต่ละคดี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างไรแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติเดียวกันในการพิจารณาวินิจฉัยสังคดีอาญา(ว่าต่าง) ทั้งในการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อ ความศรัทธา (Trust) ในประสิทธิภาพ (Effective) และเกิดความเป็นธรรม (Fair) มากขึ้น

สภาพปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการพิจารณาวินิจฉัยสังคดีของพนักงานอัยการ

1. ด้านเอกภาพในการวินิจฉัยสังคดีของพนักงานอัยการ

ปัจจุบันปัญหาและข้อเรียกร้องเรื่องของกระบวนการยุติธรรมมีสองมาตรฐานเป็นประเด็นที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ค่อนข้างมากต่อการดำเนินการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยสาเหตุหลักส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยทางการเมือง และอีกส่วนหนึ่งมาจาก มาตรฐานในการวินิจฉัยสังคดีและการใช้ดุลพินิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความเชื่อถือ (Effectiveness) ความยอมรับของประชาชนและสังคม ต่อคำวินิจฉัย

ปัจจัยสำคัญอันเป็นองค์ประกอบของ ปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะความเชื่อมั่น คือ ความเป็นเอกภาพของกระบวนการใช้ดุลพินิจสังคดี เพราะหากคดีในลักษณะเดียวกันมีการใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกันย่อมกระทบต่อความเชื่อมั่นขององค์กรเบะตัวบุคคลที่สังคดี แม้ว่าสำนักงานอัยการสูงสุดจะได้กำหนด หลักเกณฑ์และระเบียบว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาตลอดจนออกระเบียบ, ข้อบังคับ, หนังสือเวียน และคู่มือการดำเนินคดีคำพิพากษาฎีกาตลอดจนคำชี้ขาดความเห็นแย้งของอัยการสูงสุด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการอำนวยความยุติธรรม ทางอาญาทั้งการวินิจฉัยสังคดี และการดำเนินคดีชั้นศาลให้มีมาตรฐานความเป็นกลาง เทียงธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม ก็ตาม แต่อย่างไรก็ดีหลักการที่ว่าพนักงานอัยการแต่ละคนต้องมีความเป็นอิสระในการใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยสังคดีก็เป็นสิ่งที่ต้องมีและยอมรับ แม้ว่าอาจทำให้มีความเสี่ยงต่อการขาดเอกภาพก็ตาม ดังนั้นแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องสร้างความมีเอกภาพในการสังคดี เพื่อให้เป็นทุนขององค์กร (Financial Capital) โดยลดความแตกต่างให้น้อยที่สุด

2. พนักงานอัยการใหม่จำเป็นต้องมีองค์ความรู้ในการวินิจฉัยสังคดีตามรูปแบบและมาตรฐานที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด จึงต้องมีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นส่วนสนับสนุนและช่วยเหลือให้สามารถวินิจฉัยสังคดีได้ในระดับเช่นเดียวกับพนักงานอัยการที่มีประสบการณ์แล้ว (Task Inference & Domain Concept) ผ่านระบบการจัดการความรู้

3. พนักงานอัยการขาดองค์ความรู้และสารสนเทศที่จำเป็นในการวินิจฉัยสั่งคดี

เพื่อให้การวินิจฉัยสั่งคดีมีเอกภาพมากที่สุด และลดความแตกต่างในคดีที่ลักษณะคล้ายคลึงกันน้อยที่สุดจำเป็นที่พนักงานอัยการจำเป็นต้องมีแหล่งสารสนเทศที่จำเป็นในการวินิจฉัยสั่งคดีที่สามารถค้นหา และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและเป็นหมวดหมู่ จึงจะสามารถเทียบเคียงมาตรฐานหรือแนวทางที่เคยวินิจฉัยสั่งคดีไว้มาเพื่อเทียบเคียงให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายของคดีนั้น ได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม นอกจากนี้การมีแหล่งสารสนเทศที่จำเป็นช่วยกันคว้าให้การสั่งคดีรวดเร็วและถูกต้องยิ่งขึ้น ซึ่งมีส่วนช่วยลดจำนวนคดีค้างลงได้อีกประการหนึ่ง และยังแก้ไขปัญหาการขาดอัตรากำลังของพนักงานอัยการอีกด้วย เพราะเมื่อสามารถสั่งคดีได้รวดเร็วขึ้นย่อมทำให้คดีเสร็จได้โดยเร็วด้วยการเพิ่มระบบการจัดการความรู้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้การเพิ่มอัตรากำลังแต่ประการเดียวอย่างที่ผ่านมา

1.2 วัตถุประสงค์ของการกันคว้า

1.2.1 เพื่อรวบรวมต้นทุนทางปัญญา สร้างเป็นระบบการจัดการความรู้ งานตรวจสอบจำนวนวินิจฉัยสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการในสำนักงานคดีอาญา ตลอดจนเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพนักงานทุกระดับ

1.2.2 เพื่อสร้างระบบสารสนเทศใช้ในการบรรจุองค์ความรู้ซึ่งเป็นต้นทุนทางปัญญา ที่นำไปใช้ในงานตรวจสอบจำนวนพิจารณาการวินิจฉัยสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการให้มีประสิทธิภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยใช้ประโยชน์จากระบบการจัดการความรู้ที่ได้ออกแบบขึ้น

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับการศึกษาเชิงทฤษฎีและ/หรือเชิงวิเคราะห์

1.3.1 เพื่อให้พนักงานอัยการในสำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด ตลอดจนพนักงานอัยการอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาได้ระบบการจัดการความรู้ทางด้านเพิ่มต้นทุนทางปัญญางานตรวจสอบจำนวนวินิจฉัยสั่งคดีอาญา โดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Knowledge Management System KMS)

1.3.2 เพื่อให้พนักงานอัยการสามารถเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถประมวลผลความรู้ในการพิจารณาจำนวนวินิจฉัยสั่งคดีอาญา เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว เหมาะสมกับสถานการณ์

1.3.3 ทำให้แก้ไขปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อการวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการแนวทางแก้ไขเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอัยการเป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีมาตรฐานในระดับสากลเป็นที่ศรัทธาของประชาชน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1. หัวข้อการศึกษา

การค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ค้นคว้าจะทำการศึกษาทฤษฎีต้นทุนทางปัญญาโดยใช้แนวทางของ Leif Edvinsson เพื่อสร้างกรอบต้นทุนทางปัญญาของพนักงานอัยการที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ตรวจสอบ วิเคราะห์ วินิจฉัย สิ่งคดีอาญา ที่มีมาตรฐานและเที่ยงธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Knowledge Management System KMS) และเพื่อให้พนักงานอัยการ มีขีดสมรรถนะในด้านองค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ หรือพฤติกรรมในการทำงานเพิ่มขึ้นจน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 255 คือต้อง “เป็นไปโดยเที่ยงธรรม”

1.4.2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเลือกสำนักงานคดีอาญา เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลและการสาธิต ทดลอง เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของการอำนวยความสะดวกทางอาญา และมีภารกิจครอบคลุมทุกด้าน สามารถขยายผลการศึกษาไปยัง สำนักงานอัยการอื่นๆซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาได้

1.4.3. บุคคลที่เกี่ยวข้องของกลุ่มผู้ใช้งานประกอบด้วย

1. ผู้บริหาร ได้แก่ อธิบดีอัยการ สำนักงานคดีอาญา รองอธิบดีอัยการ อัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา
2. ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ พนักงานอัยการ ซึ่งดำเนินคดีอาญาในสำนักงานคดีอาญา ตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป
3. ผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ พนักงานอัยการ ซึ่งดำเนินคดีอาญาในสำนักงานคดีอาญา ไม่เกิน 3 ปี

1.4.4. การกิจ

กำหนดวิธีการศึกษาออกเป็น

1. การศึกษาออกแบบต้นทุนทางปัญญาของระบบการจัดการความรู้ ที่สามารถใช้งาน ตรวจสอบ วิเคราะห์ วินิจฉัย สิ่งคดีอาญาของพนักงานอัยการในสำนักงานคดีอาญา
2. การศึกษาออกแบบแหล่งสารสนเทศงานตรวจสอบ วิเคราะห์ สิ่งคดีอาญาของพนักงานอัยการในสำนักงานคดีอาญา (K 12.)
3. การนำระบบการจัดการต้นทุนทางปัญญาดูด้วยระบบการจัดการความรู้ ไปสู่การปฏิบัติ และเชื่อมโยงกับระบบบริหารจัดการระบบการจัดการความรู้ของสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายบริหารจัดการความรู้ (สฝปร.)